

■ VERVOLG VAN 8-9

Eind 2016 klapte het akkoord en tot op heden is onduidelijk wat er met de groep illegalen moet gebeuren. Gemeenten krijgen in ieder geval geen geld meer van het Rijk voor opvang van illegalen.

Het is heel dubbel allemaal, zeggen de betrokkenen. Gemeenten kijken graag even weg als ze weten dat er ergens illegalen verblijven. In Weert hielp burgemeester Jos Heijmans een Syrisch gezin zelfs met onderduiken. Er is ook geen beleid voor deze groep.

„Ik ben nog geen gemeente tegemoeten die afkeurt wat we doen”, zegt Hub Vossen van de Dienst Kerk en Samenleving, die mensen onderbrengt bij onder meer particulieren, kloosters en op campings. „Elke keer als we een illegaal ergens laten wonen, meld ik dat bij de gemeente. Formeel mag het niet wat we doen, maar de gemeenten staan het toe.”

De vreemdelingenpolitie zegt bij monde van een woordvoerder dat ze de adressen van het Vlotteam kent en ook in actie komt als er signalen zijn dat er illegalen verblijven, maar volgens Verhelle van het Vlotteam heeft hij nog nooit meegeemaakt dat de vreemdelingenpolitie aan de deur staat om zonder reden illegalen op te pakken. „Het systeem klopt gewoon niet.”

Veiligheid

De Limburgse gemeenten vinden dat ze illegalen moeten blijven opvangen uit 'sociaal perspectief', zeggen ze. „We hebben sinds jaar en dag een noodopvang onder protest, vanuit menselijk oogpunt omdat deze mensen niet aan hun lot overgelaten moeten worden”, laat de gemeente Heerlen weten. De gemeenten zijn niet blij dat het Rijk nog steeds geen verantwoordelijkheid neemt voor deze mensen. „Tot op heden is het onduidelijk wat er moet gebeuren met deze groep”, schrijft Venlo in een reactie. Volgens de gemeente Maastricht is het asielbeleid 'primair een verantwoordelijkheid van het Rijk'. „Maar in de praktijk blijkt evenwel dat de problemen zich voordoen op lokaal niveau. Vanuit de zorg voor deze 'inwoners' en vanuit oogpunt van openbare orde en veiligheid voelt de gemeente hier zeker een verantwoordelijkheid”, aldus een woordvoerder. De gemeenten hopen op meer duidelijkheid na de kabinetsformatie.

Drugs

Het Vlotteam is de enige organisatie in Limburg die niet alleen illegalen opvangt, maar ze ook intensief begeleidt. In 2016 hebben ze 53 mensen opgevangen. Dat waren voornamelijk minderjarige Afghanen, maar ook asielzoekers uit Guinee, Irak, Somalië en Libië. Wie aanklopt, krijgt een 'zware' intake. Heeft iemand juridisch gezien nog kansen? Wil iemand terugkeren? En hoe zit het met drank- en drugsgebruik?

„Alleen een bed-bad-broodvoorziening heeft geen enkele zin. Je moet mensen een toekomstperspectief bieden. We helpen de mensen die alsnog terug willen keren naar het land van herkomst. Daarnaast bieden we juridische bijstand en zorgen we er door middel van bijvoorbeeld sport en taalonderwijs voor dat de cliënten actief blijven”, zegt coördinator Verhelle.

Het Vlotteam werkt nauw samen met huisartsen, tandartsen, psychologen en advocaten in de regio. De vrijwilligers gaan met de mensen mee als dat nodig is, ondersteunen hen juridisch en kijken mee of en hoe terugkeer mogelijk is. En met redelijk succes: in het afgelopen jaar hebben zes cliënten alsnog een verblijfsstatus gekregen en zijn vier mensen met hulp teruggekeerd naar het land van herkomst.

„Mensen die ziek zijn, zwakbegaafd of net achttien jaar zijn, hebben prioriteit voor ons. Gezinnen verwijzen we door naar gezinslocaties, behalve alleenstaande vrouwen met kinderen. Onze intake is streng. Iemand moet juridisch, maar ook sociaal, nog kans maken. Doen ze dat niet, dan is er geen plek voor ze bij ons”, zegt Pol Verhelle.

Soms strijkt hij over zijn hart. Als het echt schrijnend is. „Er komen

Ze mogen niet werken en krijgen geen geld. Hoe leef je dan?

Marisol van Noordenne, opvangorganisatie Moveo

hier ook illegale vrouwen die moeten bevallen. Vrouwen die zijn uitgeprocedeerd en denken dat als ze zwanger raken, ze ook hier mogen blijven. Wat zeg je dan? Moet je die op straat zetten? Ik doe dit niet uit medelijden. Maar niets doen, is inhumaan.”

Nachtopvang

In Venlo werkt Marisol van Noordenne van opvangorganisatie Moveo dagelijks met de twee illegalen die daar in de nachtopvang verblijven. Een van hen, de uitgeprocedeerde Artoer Petrosov (52) uit Azerbeidzjan, verblijft er al meer dan een jaar (zie kader). Formeel mag Van Noordenne de cliënten niet meer bieden dan een bed. Maar toch helpt ze hen. „De mensen zijn illegaal. Ze mogen niet werken en krijgen geen uitkering, maar mogen ook niet stelen. Hoe leef je dan? Ik wil ze het gevoel geven dat er iets is als na de intake. Iemand die met hem meekijkt. Artoer bijvoorbeeld heeft zo toch geen menswaardig bestaan? Als iemand is uitgeprocedeerd, zorg dan dat hij teruggaat. Maar als dat niet kan, laat hem dan blijven en werken. Nu mag hij niets.”

Ook VluchtelingenWerk Limburg

pleit al jaren voor een soort *greencard* voor illegalen. Een leven als illegaal is onmenselijk, stelt zij. Als mensen een *greencard* krijgen, kunnen ze in ieder geval werken en een huis huren. Directeur Chris Baltussen: „Nu is het strafbaar om illegalen te laten werken of ze in huis te nemen als je een toeslag krijgt. Deze mensen zitten in een vacuum.”

Rechten

Wie illegaal gaat leven, verliest alle rechten. Het recht om te werken en het recht op een uitkering of toeslag. Wie een enigszins normaal leven wil leiden, is dus afhankelijk van hulp. En die hulp is er ook. Kerken, vrijwilligers, huisartsen, tandartsen, opvangorganisaties, advocaten en particulieren vormen een informeel vangnet voor deze groep mensen. Het gaat om medische hulp, juridische bijstand en onderdak. In de provincie zijn – naast de bedden bij de opvanglocaties – ook tientallen opvangplekken beschikbaar in kloosters, pastorieën, op campings en bij particulieren.

„Met name in het voor- en naseizoen is er wat meer plek, wanneer die huisjes of caravans niet bezet zijn. En als het lukt, krijgen deze mensen ook een paar euro per week om van te leven”, zegt Vossen van de Dienst

Wij houden illegaliteit niet in stand. Die mensen zijn er toch wel.

Pol Verhelle, projectleider Vlotteam

Kerk en Samenleving. „Maar ook de doelgroep is soms lastig onder te brengen. In kloosters met alleen maar nonnen, is het niet altijd handig om alleenstaande mannen te huisvesten. Voor vrouwen of gezinnen met kinderen is het daar juist wat makkelijker. Het is ook niet handig om bij oudere dementerende zusters, heel jonge mensen te zetten.” Ook het Vlotteam heeft adressen waar illegalen tijdelijk terecht kunnen.

In de provincie zijn verschillende huisartsen die illegalen in hun bestand hebben. Huisarts Bram de Wit in Heerlen heeft zeker twintig illegalen in zijn praktijk. En ze komen met pittige klachten, zoals stress, drugs, psychische klachten en PTSS. „Deze mensen leven met veel stress en dat zorgt voor lichamelijke klachten. Ze missen hun familie en voelen de spanning dat ze worden teruggestuurd en dat heeft weerslag op hun gezondheid”, zo laat De Wit weten. Iemand. Een huisarts die illegalen helpt, kan een beroep doen op de regeling 'onverzekerbare vreemdeling'. Uit dat fonds krijgen huisartsen 80 procent vergoed; bij zwangerschap en bevallingen 100 procent. Wie ziekenhuiszorg nodig heeft, kan in Limburg alleen terecht bij het Laurenti-

us Ziekenhuis in Roermond en het UMC in Maastricht. Tandheelkunde wordt niet vergoed. „Dat is een groot probleem, want de meesten hebben een slecht gebit. Wij betalen als het echt nodig is de tandartskosten, maar soms is het zo wrang dat we bijvoorbeeld wel voor voortanden betalen, maar als er problemen achterin het gebit zijn, zeggen we steeds vaker 'trek maar'.” Dat is goedkope”, zegt Pol Verhelle.

Illegalen hebben recht op juridische bijstand van een advocaat. De reis ernaartoe, betaalt het Vlotteam.

Strafbaar

Het terugkeerbeleid is onze bottleneck, zegt Verhelle. De meeste mensen die hij opvangt, hebben geen papieren meer. En zonder papieren kunnen ze niet terug. Hij heeft het idee dat de DT&V en het IOM weinig moeite doen om bij de landen van herkomst de papieren te achterhalen. „Je hebt eigenlijk een organisatie ter plekke nodig die onderzoek gaat doen naar de mensen. Want iedereen staat wel ergens geregistreerd. Er moeten papieren zijn.”

Een deel van de illegalen wil niet terug en deel wil een herbaalde-assiel-aanvraag starten, heeft een procedure lopen bij de Raad van State of het Europees Hof en een deel kan niet terug, omdat de overheden weigeren hun landgenoten terug te nemen.

„Ik heb voor onze cliënt met de IND gebeld om te vragen wat wij voor hem kunnen doen en of dit tot zijn tachtigste kan voortduren. Het antwoord was ja”, zegt Marisol van Noordenne in Venlo.

Onderklasse

Het probleem is wel dat je mensen afschrijft die gevlucht zijn, zeggen de betrokkenen. Allemaal vinden ze dat de rijksoverheid deze mensen in de steek laat. Vossen van de Dienst Kerk en Samenleving: „Deze mensen worden op straat gezet door de overheid, zonder rechten. We zien ook wel dat er een parallelle samenleving ontstaat, die in stand wordt gehouden door organisaties, kerken en particulieren. Maar als wij het niet doen, doet niemand iets. De overheid doet er niets aan. Kijk maar eens naar Rome of Parijs. Daar zie je een nieuwe onderklasse op straat ontstaan van mensen zonder papieren. Als je niet oppast, ontstaat dat hier ook. We merken nu dat alle opvang volzit.”

Volgens Verhelle houden ze met hun hulp niet een systeem in stand. De mensen zijn er gewoon. „En als wij er niet zijn, zijn die mensen er nog steeds. Dit vraagt om solidariteit. Om menselijkheid. We versterken het niet, we lossen het niet op, maar helpen deze mensen wel. De meeste illegalen willen niet geholpen worden. Die willen gewoon leven. En sommigen verzuipen alsnog en anderen helpen we naar de overkant.”

Reageren?
judith.janssen@delimburger.nl